

Zpráva o šetření postupu odboru sociálního zabezpečení Ministerstva obrany ve věci pana A.

Pan A. (stěžovatel) namítá postup odboru sociálního zabezpečení Ministerstva obrany (ministerstvo) při provádění srážek z výsluhového příspěvku (příspěvek) od června 2022.

A. Shrnutí závěrů

Ministerstvo pochybilo, neboť od července 2022 srážky z výsluhového příspěvku stěžovatele provádělo ve vyšším než zákonném rozsahu.

B. Skutková zjištění

Při šetření jsem vycházel z podnětu stěžovatele a podkladů a vyjádření ministryně obrany Mgr. Jany Černochové (ministryně).¹

Od dubna 2020 provádělo ministerstvo srážky z příspěvku stěžovatele dle usnesení Okresního soudu v Znojmě (soud) ze dne 11. března 2020 pro pohledávku výživného (běžného i dlužného); pořadí pohledávky se řídí dnem 10. 11. 2014.² Dne 23. března 2021 informoval soud ministerstvo o rozšíření okruhu plátců mzdy a nařídil mu provádět srážky ve výši jedné třetiny čisté mzdy zbývající po odečtení základní nezabavitelné částky. Dne 17. května 2022 soud usnesením srážky pozastavil.³ Dne 30. května 2022 soud usnesením nařídil ve srážkách pokračovat a nařídil, aby jako **první plátce mzdy provádělo srážky z jiného příjmu – příspěvku ve výši dvou třetin čisté mzdy**, která zbývá po odečtení nezabavitelné částky, a druhému plátcu mzdy, spol. B., nařídil provádět srážky ve výši dvou třetin příjmu bez odečtení základní nezabavitelné částky. V listopadu 2022 ministerstvo pozastavilo srážky pro pohledávku výživného z důvodu změny nezabavitelné částky.

V červenci 2020 ministerstvo obdrželo exekuční příkaz (EP 1)⁴ soudního exekutora JUDr. Lukáše Jíchy, Exekutorský úřad Přerov, (exekutor) srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu pro nepřednostní pohledávku. Exekutor nařídil, aby ministerstvo jako **druhý plátce mzdy nebo jiného příjmu (příspěvku) nepřihlíželo při výpočtu srážek k nezabavitelné částce** a naložilo s čistým příjmem rozděleným na třetiny. Pořadí pohledávky se řídí dnem 10. července 2020. Po provedení valorizace příspěvku v červnu 2020 a přerušení srážek pro výživné začalo ministerstvo EP 1 provádět. Z příspěvku sráželo jednu třetinu celého příjmu.

V červenci 2020 ministerstvo obdrželo další exekuční příkaz exekutora (EP 2)⁵ pro přednostní pohledávku. Exekutor nařídil, aby ministerstvo **jako druhý plátce mzdy nebo jiného příjmu (příspěvku) při výpočtu srážek nepřihlíželo k nezabavitelné částce** a naložilo

1 Viz reakce ze dne 10. května 2023, č. j. MO 385839/2023-8694.

2 Usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí ze dne 10. listopadu 2014 nabylo právní moci dne 17. prosince 2014.

3 V usnesení soud ministerstvu nařídil, aby zatím v provádění srážek z příspěvku nepokračovalo s tím, že srážky bude provádět plátce mzdy, spol. B. Tomuto plátcu mzdy nařídil, aby prováděl srážky ve výši dvou třetin čisté mzdy, která zbývá po odečtení základní nezabavitelné částky.

4 Ze dne 8. července 2020, č. j. 203EX 10405/15-49.

5 Ze dne 16. července 2020, č. j. 203 EX 44438/12-78.

s čistým příjmem rozděleným na třetiny. Pořadí této pohledávky se řídí dnem 16. července 2020. U této pohledávky zahájilo ministerstvo srážky od června 2022. Od července 2022 je z důvodu srážení výživného pozastavilo. Od listopadu 2022 pro tuto pohledávku opět zahájilo srážky, neboť od 1. října 2022 došlo ke zvýšení nezabavitelné částky a stěžovateli nebylo možné pro pohledávku výživného srážet.

Stručná tabulka srážek prováděných ministerstvem od května do prosince 2022

	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
příspěvek	9 695	9 695	9 695	9 948	9 948	9 948	9 948
nezabavitelná částka	9 138,75	9 416,25	9 416,25	9 416,25	11 103,75	11 103,75	11 103,75
výživné 1 + 2 ⁶	0	434 a 496	86 + 99	165 + 189	165 + 189	0	0
EP 2 44438/12	3 231	0	0	0	0	3 618	6 632
EP 1 10405/15	3 231	2 301	3 046	2 962	2 962	3 014 ⁷	0
vyplaceno st.	3 233	6 464	6 464	6 632	6 632	3 316	3 316

Dne 23. ledna 2023 soud usnesením určil, jak mají jednotliví plátcí mzdy provádět srážky ze mzdy a jiného příjmu stěžovatele, tedy kterou částku srážet pro výživné a kterou pro přednostní pohledávku dle EP 2.⁸

Se způsobem provádění srážek ministerstvem od června 2022 stěžovatel nesouhlasí. Je přesvědčen, že mu srazilo z příspěvku více, než mu umožňuje platná právní úprava. Sám se snažil nápravy domoci stížností, avšak neúspěšně.

C. Právní hodnocení

Zákon o veřejném ochránci práv mi ukládá povinnost působit k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených ve zmíněném zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívat k ochraně základních práv a svobod. **Prověřil jsem postup Ministerstva obrany** a hodnotím jeho postup při provádění srážek z příspěvku stěžovatele.

C.1 Způsob výpočtu srážek

Předtím, než zhodnotím postup ministerstva, stručně shrnu, jakým způsobem se vypočítávají srážky z příspěvku, který je dle § 299 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (OSŘ), jiným příjmem. Proto se při jeho postihování postupuje stejně jako při provádění srážek ze mzdy.⁹

Způsob výpočtu srážek je obsažen v nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí (nařízení) a v občanském soudním řádu. Zjednodušeně lze říci, že při provádění srážek z měsíční čisté mzdy povinného **nelze srazit tzv. nezabavitelnou částku**. Výše nezabavitelné částky je odvozována od životního minima jednotlivce a normativních nákladů na bydlení,

6 Stěžovatel má povinnost dle usnesení soudu hradit výživné na své dvě nezletilé děti, proto jsou v tabulce uvedeny dvě částky – první je výživné na syna a druhá je výživné na dceru.

7 Touto srážkou byla pohledávka zcela uhrazena.

8 Viz usnesení soudu č. j. 23 Nc 3001/2023-43, ze dne 23. ledna 2023.

9 Dle § 299 OSŘ.

které jsou pravidelně valorizovány. Od ledna 2023 činí nezabavitelná částka na povinného 13 638 Kč.¹⁰

Nezabavitelné částky v roce 2022

leden–březen	duben–červen	červenec–září	říjen–prosinec
8 846,25	9 138,75	9 416,25	11 103,75

Výši srážek stanoví § 279 OSŘ, který vychází z tzv. třetinového systému. Z čisté mzdy, jež zbývá po odečtení nezabavitelné částky, která se zaokrouhluje směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, lze srazit k vydobytí nepřednostní pohledávky oprávněného jen jednu třetinu. Pro přednostní pohledávky (např. výživné, daně, poplatky, pojistné na veřejné zdravotní pojištění) i druhou třetinu. Pro přednostní pohledávky platí, že se uspokojují z druhé třetiny, a teprve nestačí-li tato třetina k jejich uspokojení, uspokojí se spolu s ostatními pohledávkami z první třetiny. Třetí třetina se vždy ponechá povinnému.

C.2 Postup ministerstva při provádění srážek z příspěvku stěžovatele

Při provádění srážek musí plátce mzdy dodržovat pravidlo pořadí i přednosti a povinnému nesmí provést srážky ze mzdy (příspěvku) ve větším než stanoveném rozsahu.

Stěžovatel je toho názoru, že od června 2022 mu ministerstvo provádělo srážky z příspěvku ve větším než stanoveném rozsahu.

Podle názoru ministryně postupovalo ministerstvo při provádění srážek v souladu s platnými zákony a nařízeními. Při výpočtu a provádění srážek postupovalo vždy jednotně, v souladu s § 277 a násl. OSŘ, jednalo ve shodě s exekučními příkazy a usneseními soudu a vždy přihlíželo k valorizacím výsluhového příspěvku a ke změnám nezabavitelné částky. Poznamenala, že pokud je více plátců mzdy, pak první z nich je pověřen hlídáním nezabavitelné částky, a v případě, že příjem povinného nedosahuje ani nezabavitelné částky, je tento první plátce povinen informovat soudního exekutora nebo soud. Exekuční orgány také dohlíží na průběh modifikovaných exekucí a hlídají rozvržení nezabavitelných částek mezi plátce mzdy, přijímají povinné srážky od všech plátců mzdy a po provedené kontrole je vyplácí oprávněnému. Současně sledují, aby povinnému zůstala nezabavitelná část jeho příjmů.

Plátce mzdy při provádění srážek z příspěvku postupuje, jak jsem již uvedl, dle nařízení, občanského soudního řádu za současného respektování zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí.

Podle § 282 OSŘ od okamžiku, kdy plátce mzdy obdrží usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo exekuční příkaz srážkami ze mzdy soudního exekutora (příkazy), je povinen provádět srážky a tyto nevyplácet povinnému. Obdrží-li plátce mzdy více příkazů srážkami ze mzdy povinného, musí postupovat dle § 280 OSŘ a § 3 a násl. zákona o souběhu. V tomto případě se **pořadí přednostních i ostatních pohledávek řídí dnem, kdy byl plátci mzdy doručen příkaz. V případě souběhu více příkazů se tak uplatňuje pravidlo pořadí.** Podle něj je pro plátce mzdy rozhodující, kdy mu byl příkaz doručen. Na první místo tak zařadí pohledávku s nejlepším pořadím, tedy tu, kterou obdržel jako

10 Tedy dvě třetiny součtu životního minima (4 860 Kč) a normativních nákladů na bydlení (15 597 Kč).

první. Pokud exekuce probíhá delší dobu a povinný v jejím průběhu měnil plátce mzdy, tak u této pohledávky zůstává zachováno pořadí, které získala u dřívějšího plátce mzdy.¹¹

Kromě pravidla pořadí se při provádění srážek uplatní **pravidlo přednosti**. Toto pravidlo se uplatňuje při výskytu přednostních pohledávek a projeví se pouze v rámci rozdělování tzv. druhé třetiny. Primárně se z částek z druhé třetiny uspokojí pohledávky běžného výživného, a to poměrně podle své výše. Na druhém místě po uspokojení běžného výživného se uspokojují pohledávky dlužného výživného. Zjednodušeně by se dalo říci, že při provádění srážek z první třetiny se uplatní pravidlo pořadí (doručení plátcí mzdy) a u druhé třetiny se hledí na povahu přednostní pohledávky, kdy se primárně uspokojuje výživné (běžné a pak dlužné).

Zákonná právní úprava srážek a pravidla jejich provádění (pravidlo pořadí a přednosti) **neumožňuje plátcí mzdy provádět srážky ve prospěch příkazu, který obdržel později**. V praxi proto nesmí plátce mzdy současně provádět srážky pro první pohledávku v pořadí, která je přednostní (pohledávka výživného), i pro další pohledávku, která má pozdější pořadí. Instrukce, ať soudu, či exekutora, jak přihlížet k nezabavitelné částce, nikdy nemůže přebít pořadí pohledávek, tedy pravidlo pořadí. Pokud tak plátce mzdy postupuje, provádí srážky ve vyšším rozsahu, což není ze zákona přípustné.¹²

Pro zhodnocení postupu ministerstva při provádění srážek od června 2022 jsou **klíčová dvě data**. Prvním z nich je **17. květen 2022**, kdy obdrželo usnesení soudu, kterým mu tento nařídil ve srážkách z příspěvku stěžovatele nepokračovat. A druhým je **1. června 2022**, kdy obdrželo usnesení soudu ze dne 31. května 2022, kterým mu soud **nařídil jako prvnímu plátcí mzdy provádět z příspěvku stěžovatele srážky ve výši dvou třetin čisté mzdy, jenž zbývá po odečtení základní nezabavitelné částky s tím, že pořadí pohledávky se řídí dnem 10. listopadu 2014**.

S ohledem na usnesení soudu ze dne 17. května 2022 pochopím, že ministerstvo zařídilo od června srážky dle EP 1 ze dne 8. července 2020. **Ty ale již nemělo provádět od července 2022**, neboť mu soud usnesením, které obdrželo dne 1. června 2022, nařídil pro pohledávku výživného jako prvnímu plátcí mzdy provádět srážky z příspěvku stěžovatele. **Šlo přitom o pohledávku evidovanou jako první v pořadí; její pořadí se řídilo dnem 10. listopadu 2014**.

Pochybení se ministerstvo dopustilo i při realizaci EP 2 ze dne 16. července 2020. U něj zahájilo srážky od června 2022 a ty od července 2022 správně pozastavilo, ale od listopadu 2022 v nich opět pokračovalo, ačkoli nemělo. I v tomto případě se totiž jednalo o pohledávku, jejíž pořadí se řídilo dnem **16. července 2020, tedy datem pozdějším, než mělo usnesení soudu pro pohledávku výživného**. Na tomto místě opakuji, že v praxi není možné realizovat více exekučních příkazů, aniž by bylo respektováno pořadí, v němž je plátce mzdy obdržel.

Správný postup odpovídající platné právní úpravě měl být takový, že po obdržení usnesení soudu ze dne 1. června 2022 **mělo ministerstvo od července 2022 ustát s prováděním srážek dle EP 1 a EP 2**, tyto pohledávky zaznamenat do pořadí, vyrozumět o tom exekutora a **provádět srážky jen pro pohledávku výživného**. Jednalo se totiž o usnesení soudu, které

¹¹ Podle § 293 odst. 3 OSŘ.

¹² Viz § 281 OSŘ.

bylo prvnímu plátcí mzdy doručeno jako první v pořadí v listopadu 2014. Zbývající částka měla být vyplácena stěžovateli, což se nestalo. V důsledku tohoto nesprávného postupu nebyla stěžovateli více jak půl roku vyplácena základní nezabavitelná částka, na kterou má nárok.

Tabulka srážek provedených stěžovateli nad rámec zákona (zvýrazněné částky)

	červenec 2022	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	leden 2023
příspěvek	9 695	9 695	9 948	9 948	9 948	9 948	10 202
nezabavitelná částka	9 416,25	9 416,25	9 416,25	11 103,75	11 103,75	11 103,75	13 638
výživné 1 + 2	434 + 496	86 + 99	165 + 189	165 + 189	0	0	0
EP 4438/12	0	0	0	0	3 618	6 632	6 801
EP 10405/15	2 301	3 046	2 962	2 962	3 014	0	0
vyplaceno st.	6 464	6 464	6 632	6 632	3 316	3 316	3 401

Ministerstvo pochybilo při provádění srážek z příspěvku stěžovatele od července 2022 do ledna 2023, neboť **nedodrželo pravidlo pořadí**. V důsledku tohoto nesprávného postupu se stalo, že provedlo stěžovateli **srážky ve větším než stanoveném zákonném rozsahu**.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám ministryni obrany Mgr. Janě Černochové a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 11. července 2023

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(podepsáno elektronicky)